

Maria Gołębiewska, Andrzej Leder

Od redaktorów tomu

Książka *Nadawać znaczenie. Uwagi o filozofii kultury* to tom jubileuszowy z okazji czterdziestopięciolecia pracy badawczej, pisarskiej i dydaktycznej Pani Profesor Katarzyny Rosner. Profesor Rosner jest uczennicą, między innymi, Romana Ingardena i Stefana Morawskiego. Przez wiele lat – od napisania pracy doktorskiej – była związana z Instytutem Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, gdzie prowadziła badania semiotyczne, estetyczne i antropologiczne, w ramach Zespołu Badawczego Filozofii Kultury, którym kierowała. Jej działalność dydaktyczna to, między innymi, seminaria doktoranckie. Jest autorką znaczących publikacji, które szybko znajdowały swoje miejsce wśród lektur obowiązkowych na studiach filozoficznych i filologicznych.

Książka powstała z inicjatywy uczniów i współpracowników Profesor Rosner, do których zaliczają się również redaktorzy tomu – Maria Gołębiewska i Andrzej Leder. Na nasze zaproszenie do napisania tekstów, korespondujących tematyką z pracami Profesor Rosner, odpowiedziały osoby współpracujące z nią obecnie czy niegdyś, ale również inspirujące się Jej lekturami. Tak powstał tom, który spaja wspólna tematyka i wspólne zainteresowania Jubilatki i Autorów – problematyka filozofii kultury ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień semiotyki, semantyki, ale też metodologii nauk humanistycznych – nauk o człowieku i kulturze jako właściwym człowiekowi wytworze. Tematyka książki pozostaje w ścisłym związku z zainteresowaniami badawczymi Pani Profesor, a były i są to: strukturalizm, fenomenologia Romana

Ingardena (poznawcze aspekty dzieła literackiego), hermeneutyka Martina Heideggera, Paula Ricoeura i Hansa-Georga Gadamera, gramatyka generatywna Noama Chomsky'ego, koncepcje narratywistyczne i badania genderowe.

Można powiedzieć, że pewną nicią przewodnią tych zainteresowań jest rola badań językoznawczych, semiotycznych czy też hermeneutycznych w studiach nad kulturą i jej poszczególnymi wytworami. Tematyka ta była i wciąż jest przedmiotem refleksji współczesnych badaczy zajmujących się humanistyką, a dyskusje dotyczące roli badań filozoficznych i językoznawczych w studiach nad kulturą są aktualne, mimo zmieniających się mód intelektualnych. Chodzi tu między innymi o krytykę strukturalizmu, o współczesne studia nad filozofią kultury i nad antropologią kultury, nad komunikacją, ale też o tradycję badań nad relacjami między semantyką, logiką i ontologią, która to tradycja stanowi w pewnej mierze fundament studiów współczesnych. Zależało nam, aby formuła książki była otwarta na propozycje i zainteresowania badawcze Autorów, aby książka była spotkaniem wielu głosów w dyskusji, która wciąż się toczy i wciąż jest aktualna, a w której zabierała i zabiera głos Profesor Rosner. Dlatego tematyka książki, sumująca zainteresowania badawcze Profesora Rosner, została określona w tytule na tyle szeroko, by Autorzy – zajmujący się różnymi kwestiami szczegółowymi w obrębie humanistyki – mogli przedstawić własne opinie, stanowiska, badania.

Zarazem ta książka zbiorowa, z tekstami dedykowanymi Profesorowi Rosner, jest spójna treściowo i tematycznie. Wszystkie teksty łączy bowiem problematyka semiotyczna i semantyczna – pytanie o status znaku i znaczenia, zadawane przez badaczy różnych koncepcji we współczesnej refleksji humanistycznej i społecznej, od połowy XIX wieku po kognitywizm i badania zorientowane naturalistycznie. Podstawowe pytanie tych różnych tekstów dotyczy więc nadawania znaczenia – warunków i sposobów nadawania znaczenia jako pewnej aktywności kulturotwórczej. Równocześnie owo pytanie okazuje się pytaniem o relację między tym, co uznawane za „naturalne”, i tym, co uznaje się za „kulturowe”. Można powiedzieć, że problematyka nadawania znaczenia i zarazem wskazanie tego, co stanowiłoby wyznaczniki kultury (w jej różnych relacjach z naturą) zdominowało badania w humanistyce XX wieku. Właśnie tymi zagadnieniami zajmowała się w swoich pracach – w tekstach i książkach Profesor Katarzyna Rosner. Odwołanie w tytule do kwestii nadawania znaczenia, a więc do szerokiego kontekstu semantyki w badaniach nad kulturą, pozwala godzić perspek-

tywę kulturalistycznego uprawomocnienia badań z coraz częściej poracającą argumentacją naturalistyczną. Zatem okazuje się, że główne pytanie książki dotyczy kwestii metodologicznej: aktualności podziału na nauki ścisłe („naturalne”) i nauki humanistyczne. Większość tekstów odwołuje się do tego podziału, jak i kierunków badawczych, usiłujących uzgodnić to, co „naturalne”, z tym, co kulturowe (strukturalizm i inne koncepcje filozofii języka, psychoanaliza, wpływy filozofii życia w dwudziestoleciu międzywojennym, fenomenologia egzystencjalna Martina Heideggera, *gender studies*). Problematykę dotyczącą relacji natury (tego, co empiryczne) i kultury (tego, co transcendentalne, a co jest wyróżnikiem „naturalnym” człowieka) znajdujemy w antropologii Immanuela Kanta. Właśnie taką próbę uzgodnienia obydwu perspektyw znajdujemy w artykułach zamieszczonych w książce, które z jednej strony stanowią przyczynek i komentarz do badań i prac Profesor Rosner, a z drugiej strony są przeglądem i podsumowaniem różnych metod i tematów badawczych, charakterystycznych dla badań w humanistyce od lat pięćdziesiątych XX wieku aż po dzień dzisiejszy.

Właśnie aktualność i odwołanie do najważniejszych nurtów badawczych w refleksji filozoficznej nad kulturą ma stanowić o wartości książki i zachęcić do lektury czytelników, poszukujących szczegółowych odpowiedzi. Udzielenie takich odpowiedzi (czy też – danie inspiracji) było celem tomu, skierowanego do czytelników, zainteresowanych szczególnie problematyką badań nad kulturą. Jednak książka ta może zyskać czytelników w szerszym gronie, bowiem zagadnienia filozofii kultury (jak na przykład studia genderowe czy badania nad historią kultury XX wieku) oraz kwestie relacji kultury i natury są interesujące dla szerokiego grona czytelników. I również do nich jest skierowany ten tom, upowszechniający wiedzę na temat współczesnych nurtów w badaniach nad kulturą.